

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscurorum virorum

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

(Processus) Contra sentimentum Parhisiense

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-976)

- §. 7. *Zelosus* est pulchrum vocabulum, et maxime theologiale: quando theologi volunt dicere, quod aliquis est bonus Christianus, et habet bonam conscientiam, tunc dicunt 'iste homo est zelosus'. Et dicitur a zelus, quod idem significat quod fervor qui iacet sicut ignis in corde alicuius, qui amat fidem. et zelosi ita sunt ignificati per illum fervorem, quod vel-⁵ lent libenter facere aliquid bonum, etiamsi deberent mori.
- §. 8. *Status* dicitur a stando, quia quando aliquis est dives, vel habet unam bonam præbendam vel dignitatem, tunc dicimus 'iste bene stat', sed quando nihil habet, et est nulla in dignitate, tunc dicitur 'male stat'.

Finit se opus egregium magna diligentia a spectabilibus magistris no-¹⁰ stris compilatum, et iam melius quam ante impressum in Utopia, in impressoria Claudii Sutoris cum stella tenebrosa. Anno quo supra: cavisa-
tum etiam est, ut in aliis, ne quis audeat post nos impressare per
decennium.

[PROCESSVS]

15

Contra Sentimentum Parrhisiense.

- §. 1. Nos præsidens Scubulorum & assessores notum facimus per præsentem, quod anno, die et mense infra scriptis in audientia publica, ubi ad iura red-
dendum & causas audiendum pro tribunali sedere consuevimus, comparuerunt²⁰ coram nobis discreti & honesti viri Cuius Gloricianus baccalaureus iuris ex una, & Hackinetus Petitus cursor in theologia partibus ex altera, in causa concernente quoddam prætensum, ut aiunt, sentimentum a facultate theologica Parrhisiensi apud S. Maturinum ibidem debito iuramenti sacramento recte con-

¹⁵ Hunc processum quem appello typis expressum continet 1. = MS. LAT. FOL. 239. BIBL. REG. BEROL. maximæ formæ folii 39. recta pagina 76 versibus. repetiit 2. = G. Friedlander, Beiträge zur Reformationsgeschichte. Berl. 1837. 8°. p. 118...124. — Operarum, non editoris, qui hanc satiram post Pepericorni Defensionem repeti iusserat, ut legeretur supra post pag. 180., culpa fit, ut nunc minus opportuno loco legatur. — Fingitur hoc iudicium ecclesiasticum Romæ actum ad deridendam sententiam Parisiensem d. 2. Aug. a. 1514. latam, quam Pepericornus Defens. pagg. 8 sqq. (supra p. 140. sqq.) repetiit, qui etiam p. Rij^b (supra p. 156.) de hac 'infami sententia per Reuchlinistas omnibus nobis irreverentialiter illudente, cui titulus Nos scubulorum etc.' questus est. ¹⁷ Scubulorum] puto esse pro Scubitorem (= excubitorum, qui excubias agunt), i. q. scrutatorum, qui scrutantur, examinant si quid poena dignum aut iudicio emendandum sit. ¹⁹ quo 2. q. 1. ²¹ CUIUS GLORICIANVS 1. sub hoc nomine Glareanum latere puto. Cf. * Glareanus, et Epist. O. V. II. 38. ⁷ HACKINETVS PETITVS 1. Cf. adnot. ad Epist. O. V. I. 35. et * Parvus. partibus ex alt.] sic iterum infra §. 32.

gregata contra Oculare speculum cuiusdam Ioannis Reuchlin decretum atque latum. Personis itaque illorum hinc inde legitimatis & renunciando utrobi-

que modo procedendi in scriptis, sed magis eligendo quaecunque voluerint verbis & ore in medium producere, proposuit praefatus Gloricianus contra sentimen-

5 tum praedictum Parrhisiense,

quod sit ab illis Magistris nostris nulliter seu magis inique iniuste temerarie iniuriose & contumeliose contra deum & evangelicam doctrinam quam profitentur, similiter contra ius et iusticiam divinam pariter & humanam, contra naturalem aequitatem dictatum & diffusum,

10 ex pluribus causis in iure & theologia fundatis.

Primo cum talis causa sit una ex his, ut aiunt, quae ad solius B. Petri §.4. sedem sint referendae, & sanctissimus dominus noster manum tunc apposuerit quod eis non competierit sine nova commissione apostolica in ea causa contra sententiam a iudice apostolico latam quicquam vel sententialiter vel doctrina-

15 liter decernere atque statuere, aut quomodolibet cauterium in alicuius infamiam inurere, etiamsi a theologis Coloniensibus magna procul dubio, ut ipsi aiunt, necessitudine iunctis iteratis epistolis etiam atque etiam efflagitati fuerint, quorum sane vota in hac parte non fuerint religione plenissima sed invidiae veneno polluta & infecta.

20 Secundo si dicere vellent se doctrinaliter consuluisse, hoc non deberet §.5. valere in iudicio neque ullum iudicem movere, nisi puncta dubia iudex ipse dederit, vel partes litigantes illa inter se composuerint prout de iure.

Tertio quod Ioanni Reuchlin non vocato neque citato fuerit per hoc adempta §.6. facultas recusandi consultores dantes consilium, quos potuit de manifesta & notoria suspicione & inhabilitate redarguere & reicere, quia Parrhisienses theologi aperte profitentur se cum adversariis Ioannis Reuchlin Coloniensibus magna procul dubio semper necessitudine iunctos, et ideo se invicem nominant fratres & sorores, & sic sint familiares inimicis suis & habeant consimilem causam, & similiter quoque odiant Ioannem Reuchlin, timentes ne si literas & libros

30 Hebraeorum plantaret ita & disseminaret, sicut antea fecit de libris & literis Graecis, quod magna pars discipulorum propter politiora studia eis abstraherentur & ad veritatem hebraicam converterentur.

Quarto quod temere praesumpserint se esse patronos simul & iudices in §.7. eadem causa atque etiam propria, & quod morem supplicibus Coloniensibus

35 gesturi, ut verbis eorum utamur, ad causam nimis fuerint affecti & partiales.

Quinto, quod iniuriis convitiis et infamia Oculare speculum affecerint di- §.8. centes illi nomen speculi non sine macula esse inditum, priusquam ad sentimentum sui prolationem venirent, cum tamen autor libri nunquam fuerit maculista, sed semper tenuerit beatissimam virginem Mariam sine originali peccato

40 esse conceptam, ut libri sui ante viginti annos editi monstrant.

Sexto quod scripserint hoc sentimentum a Decano & universis Parrhisiensis §.9. academiae theologis emanatum esse, quod non est verum, quia illorum aliqui ex doctioribus antequam sigillaretur coram deputatis praetensam hanc conclusionem revocaverint ex eo quod ipsi deputati declarationem libello iunctam ad

45 communem facultatem non retulerint, quam postea ipsi praefati doctores viderint, & propterea se sana conscientia non posse talia contra Ioannem Reuchlin concludere affirmaverint.

⁴ producere. Prop. 1. GLORICIANVS 1. ²⁰ ut] aut 1. ^{38.39} maculista] i. e. Franciscanorum sententiae defensor, negantium immaculatam Mariae conceptionem.

- §. 10. Septimo quod multi eorum non plene intellecta materia in facultate surrexerint, & vota sua qualiacunque in alios suos socios libere contulerint, ex quo sequatur quod non omnes doctores totius facultatis votaverint.
- §. 11. Octavo quod in facultate quando aliqui doctiores voluerunt sapienter ponderare negocium, & aliquid in hoc negotio sanum dixerunt, tunc reliqua multitudo illiteratorum doctorum clamoribus aulam repleverint cum iniuriis comminationibus contra huiusmodi prudentiores, quo factum fuerit ut tunc a literatis et illiteratis, sapientibus & insipientibus consilio inter se requisito ipse tumultus prævaluerit, & non sic exactissima cura discussum, examinatum, æquali lance trutinatum, ad amussim & articulatim libratum fuerit negocium ut ipsi suis verbis iactant, & ideo nullus doctorum se nominatim manu propria subscripserit, quod tamen de iure fieri debuit.
- §. 12. Nono quamvis oculare speculum in lingua altæ alemanniæ compositum est, & eam Inferioristæ plane non intelligant, quid pro quo transferentes, tamen Parrhisienses theologi præfati solis Ioannis Reuchlin absentis adversariorum dictis credentes non fecerint comparationem translationis Coloniensium ad verum originale Speculi ocularis, cum Galli alemannicum non intelligant.
- §. 13. Decimo quod sentimentum suum fundaverint super expresse falsa causa dicentes quod autor Ocularis speculi contenderit tota animi contentione thalmodicos libros esse asservandos, cuius contrarium esse verum manifeste apparet de libris thalmodicis & quibuslibet aliis docentibus hæresim vel blasphemiam quos nulla animi contentione asservandos contendit, sed magis igne consumendos ante omnia consuluit.
- §. 14. Undecimo quod fundaverint etiam sentimentum suum super impertinentiis cuiusdam recitatæ narrationis de Thalmud consilio Parrhisiensium theologorum combusto quondam a Parrhisiensi episcopo, cum tamen talis prætensa sententia nihil faciat ad propositum, quia res inter alios acta &c. Præterea non constat quod in omni parte fuerit tunc condemnatus, sed forte in parte ea in qua hæreses & blasphemias continebat, quam partem etiam Ioannes Reuchlin ad ignem condemnavit, et quod condemnatio Parrhisiensium non liget alias universitates patet de articulis Parrhisiensibus de quibus dicitur quod non transeunt mare, multo minus transeunt Alpes.
- §. 15. Duodecimo quod aliud sit de Iudæis in Alemannia commorantibus qui singulariter & specialiter sint privilegiati a sede apostolica quod non debeant molestari in suis libris ut patet per bullam Martini Papæ quinti.
- §. 16. Quare dictis ex causis & aliis quibusdam brevitatis gratia nunc omissis petiit præfatus baccalaureus Gloricianus ut coniuncta persona & interesse habens, sæpe nominatum sentimentum tanquam famosum contra iuris ordinem, caritatem fraternam, contra ius & iusticiam omnemque naturalem æquitatem emanatum per nos decerni & pronunciari nullum, irritum, inane, famosum, contumeliosum & propterea suppressendum ac igne consumendum atque consumi debere, ipsosque sentimentum autores ad publicam revocationem

² vota &c.] i. e. vota sua non ipsi dederint, sed sociis suis eadem permiserint. ³ notaverint. 2. ⁹ exactifs. 1. ¹³ ling. alt. alem.] *oberdeutsch*. ¹⁴ Infer.] *die Niederländer*. quid pro quo] ut hodieque vulgo dicitur i. e. inscite falso. ²⁵ theologorum 2. ²⁷ res int. &c.] Cf. Ulpian. L. 1. Dig. de exc. rei ind. XLII. 2. ³² alpes 1. ³⁶ brev. gr.] Prædicatorum et Hochstrati fere peculiaris ad ignorantiam contegendam adhibita phrasis. ³⁷ GLORICIANVS. 1.

condemnandos esse & condemnari, cum refusione expensarum, salvo iure addendi &c. prout moris est & stili.

Ex aduerso proposuit discretus & honestus Cursor prænominatus animo §.17. litem contestandi post præstitum de calumnia ab utrisque iuramentum, negando
5 proposita ut proponuntur & specialiter dixit quod postquam tam studiose co- §.18. lendissimi Magistri nostri laboraverint sollicitante quodam de ordine Prædicato- rum Magistro nostro zelosissimo Guiliermo Parvi regio confessore cum quodam episcopo qui nunc est in magna gratia regis, quamvis ea quotidie mutari possit, quod ipse rex Franciæ de quodam libello a Coloniensibus ad Parrhisienses misso
10 persuasus ut sit respersus malis propositionibus, & tendat ad finem defensionis unius libri Iudæorum nomine Thalmud, commiserit & affectuosissime precatus sit ut theologica facultas visitet & examinet bene ad longum dictum libellum, quare credat illis licuisse.

Ad secundum respondit Cursor quod quamvis possit esse de subtilitate §.19. iuris, tamen theologo non curant iura, quia non sint de facultate eorum.

Ad tertium quod super libello processerint materialiter, & sic non fuerit §.20. opus citare personam. Et quantum ad causas recusationis, respondit per iuramentum calumniæ quod credat Parrhisienses theologos affectuosissime amare fratres suos Colonienses, & econtrario Ioannem Reuchlin atque cæteros huma-
20 nitatis studiosos maxime odisse, quia non curant istos poetas.

Ad quartum quod fuerint simul patroni causæ & iudices, respondit, quod §.21. credat eos hoc fecisse favore religionis, quamvis fortasse non sit iuridicum, tamen quia rex propter tam importunam instantiam sui confessoris mandaverit, ideo facultas voluit complacere utrisque contra Ioannem Reuchlin.

25 Ad quintum quod hoc fecerint bono zelo, nec præsumendum sit de facultate §.22. theologa Parrhisiæ quod iniuriam cuique facere possit, ita integri viri sint.

Sextum de revocatione quorundam doctorum respondit per iuramentum præ- §.23. stitum quod credat esse verum sicut ponitur.

Ad septimum quod hoc fecerint more suo. §.24.

30 Ad octavum respondit sub iuramento eodem quod credat esse verum ut §.25. ponitur, sed quod festinandum eis fuerit, quia timerent ne superveniret eis Breve apostolicum quod processum hunc materiale impedivisset.

Ad nonum quod merito crediderint Coloniensibus, quia etiam aliarum uni- §.26. versitatum facultates eis crediderunt.

35 Ad decimum quod credat Parrhisienses ita fuisse informatos a Coloniensibus, & maxime a Magistro nostro Arnolde de Tungari collegii Laurentiani primario regente, qui plurimum laudatus est a Magistris nostris Parrhisiensibus super illo libro quem articulatim composuit contra speculum oculare Ioannis Reuchlin.

40 Ad undecimum quod ex quo sacrosanctæ facultatis theologicæ Parrhisiæ §.28. doctissimi Magistri nostri profecto viri nunquam satis laudati solum deum præ oculis habentes ac pro fide & veritate zelantes ut patet luce clarius quam acerrima ingenia, quam illuminati intellectus, quam intrepida corda pro veritate

⁸ ex 1. ⁷ Guil. Parvi] cf. Epp. O. V. II. 12. ⁸ episc.] Massiliensi, Claudio?
⁹ rex] cf. supra p. 149. ¹⁵ theologi 2. ¹⁷ recusationis resp. 1. 2. ¹⁹ et contra-
rio 2. ²⁶ cuique] i. e. cuicumque. ³³ aliarum] Lovaniensis, Moguntinensis et Er-
furtensis. ³⁸ libro] Articuli sive propositiones de Iudaico favore nimis suspectæ
etc. Coloniæ, 1512. 4°. ⁴⁰ §. 28. Sensus, quamvis non sanus, tamen satis evidens,
loci autem compositio corrupta est.

edicenda quanquam exercitati merito sint ab omnibus sequendi, tanquam ii qui omnia sciant & nihil ignorent.

- §. 29. Ad duodecimum & ultimum de privilegiis Iudæorum Alemannorum respondit se credere theologos Parrhisienses nescivisse hoc privilegium, & fortasse si ipsi principales sui & aliarum universitatum facultates theologicae vocassent aut citassent unquam Doctorem Ioannem Reuchlin, tunc potuissent illa privilegia vidisse & ita contrarium determinasse.

- §. 30. Quare petat

se & sentimentum Parrhisiense a petitione Gloriciani absolvi cum refusione expensarum. Salvo iure &c.

- §. 31. Nos igitur sufficienter auditis ab utraque parte propositis allegationibus, & terminis in huiusmodi negotio servari solitis, etiam ad conclusionem in causa inclusive legitime tentis & observatis, tandem ad petitionem utriusque partis matura deliberatione prius præhabita, tam theologorum quam iurisperitorum nobis consilio communicato, nostram in his scriptis tulimus & promulgamus¹⁵ sententiam diffinitivam in hunc qui sequitur modum.

- §. 32. Christi nomine invocato pro tribunali sedentes & solum deum præ oculis habentes, per hanc nostram sententiam diffinitivam decernimus & declaramus in causa vertente inter Cutium Gloricianum ex una, et dominum Hackinetum Cursorem præfatum partibus ex altera, de & super quodam sentimento Parrhi-²⁰siensium theologorum contra Oculare speculum & eius autorem lato,

- §. 33. quod præfati Parrhisienses theologi hoc sentimentum indebite temerarie inique ac iniuste promulgaverint, dictumque autorem Ocularis Speculi illicite & iniuriose notaverint atque diffamaverint, & iccirco præfatum sentimentum tanquam famosum iure supprimendum & de medio tollendum,²⁵ atque igne publice cremandum & comburendum. Ipsos autem sentimentum eiusdem autores ad publicam revocationem condemnandos esse, & condemnamus, cum refusione expensarum quarum taxam nobis in posterum reservamus.

- §. 34. Acta sunt hæc anno, mense & die quibus supra.

⁴ nesciv.] „qui omnia sciant et nihil ignorent“! ⁶ Reuchlin tunc 1.2. ⁹ GLORICIANI 1. ¹⁷ CHRISTI 1. ⁴⁹ CUTIVM GLORICIANVM 1. HACKINETVM 1. ²⁰ partib. ex alt.] ut §. 1.